

KERNINFO

Informatieblad over KERNBEWAPENING,
KERNENERGIE en KERNINDUSTRIE
verschijnt 8 keer per jaar
nummer 6 - nov 1993

**Nederlandse Kernstop Coalitie
& European Peace Pilgrimage**
p/a A Snieterslaan 14
5615 GE EINDHOVEN
tel 040 - 448 780
fax 040 - 440 356
e-mail epp92@gn.apc.org
giro 591 24 20 tnv Vrienden van EPP te EINDHOVEN

Inhoud KERNINFO nummer 6, november 1993

	pag
Ter inleiding	1
Kernwapenpolitiek	1
De Keuze van een Testgebied	4
De Koreaanse Kwestie	5
Kernproeven in Algerije	7
Standpunt Regering Nederland	8
Drup, drup, drup	10

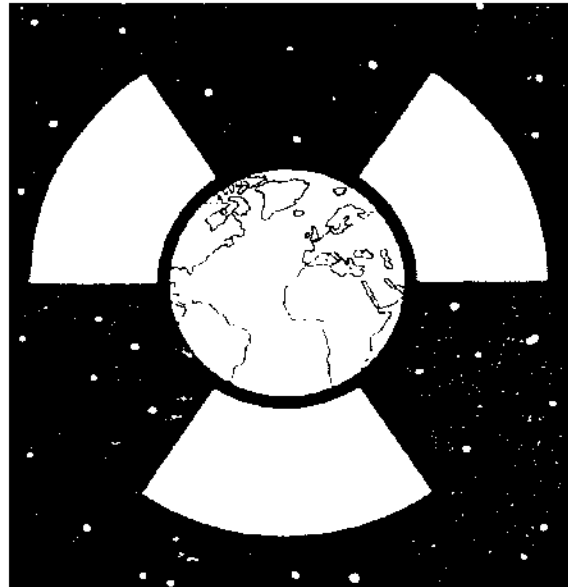
Collectie Stichting Laka

www.laka.org
Gedigitaliseerd 2014

TER INLEIDING

Hallo, hier is KERNINFO nummer 6, helaas een beetje laat, maar dat is een ander verhaal. Voor dat we ingaan op de inhoud van dit nummer, even iets over de verspreiding. Zoals de meesten weten hebben we de eerste 3 nummers verspreid over de verzendlijst (600 adressen) van de vroegere Nieuwsbrief EPP'92. De vraag aan de lezers was: laat svp weten of je al of niet een abonnement wilt. Daarop abonneerden een aantal lezers zich. Helaas reageerden ruim 450 mensen helemaal niet. We hebben daaruit zo'n 200 mensen geselecteerd waarvan we toch zeker een reactie hadden verwacht en de anderen uit de verzendlijst verwijderd. Naar die 200 mensen ging een brief waarin dringend werd gevraagd om een reactie. Ruim de helft reageerde; zo'n 20 mensen wensten KernInfo niet. Daardoor kwam het aantal abonnementen op ruwweg 200. Dat is helaas te weinig om te kunnen profiteren van de korting op verzendkosten voor periodieken. Bij de verzending van KernInfo nummer 5 hebben we dan ook de adressen ingevoerd van diverse officiële instanties, van alle vertegenwoordigers in de NKC (Nederlandse Kernstop Coalitie), van verwante vredesorganisaties en van bepaalde milieuorganisaties. Met nog steeds binnenkomende abonnementen mee verspreiden we nu ruim 300 exemplaren.

Zo'n aantal van 300 is niet erg hoog. Aan de taak dat aantal te verhogen kan de redactie maar weinig aandacht geven. Daartoe is hulp van anderen, bijv van alle lezers, dringend gewenst. Ga svp in eigen kring eens na wie er ook wel een abonnement zou kunnen nemen en benader die. In het overleg van de Nederlandse Kernstop Coalitie (NKC) is afgesproken dat KERNINFO zou gaan functioneren als orgaan van de NKC. We verwachten dan ook dat alle vertegenwoordigers in de NKC een abonnement op KERNINFO zullen nemen. Nog wenselijker is het als die vertegenwoordigers in hun eigen, aan de NKC deelnemende, organisatie bevorderen dat de leden ervan zich op KERNINFO abonneren. We blijven de verwante vredesinstanties en milieuorganisaties graag KERNINFO toesturen; ons werk zou er wel bij varen als die instanties en organisaties zich ook abonneren. De prijs kan het bezwaar niet zijn. Het insturen van de bon achterin volstaat.

Ook voor het innen van het abonnementsgeld heeft de redactie nauwelijks tijd. Aan het uitsturen van acceptgirokaarten hebben we zelfs een hekel. Mogen we iedereen dringend vragen zelf na te gaan of het abonnementsgeld al is betaald. En, zo niet, doe het alsnog!

In de NKC merken we dat kernbewapening en kernenergie zich in een politieke luwte lijken te bevinden. Zo besteden partijprogramma's er nauwelijks aandacht aan. Toch is dat maar schijn. In werkelijkheid gaan regeringen rustig verder en negeren de (vredes)wens van velen. Daarom twee beschouwingen over politiek nl van de VS en van NL, en een derde over de kwestie Korea. Verder korte bijdragen over de kernproeven in de Stille Oceaan en Algerije, en een merkwaardig bericht over veiligheid van kernreactoren. De inhoud is:

* Ter Inleiding	1
* Kernwapenpolitiek	1
* Keuze van testgebied	4
* Koreaanse kwestie	5
* Kernproeven in Algerije	7
* Standpunt regering NL	8
* Drup, drup, drup	10

Neem en lees

Dirk Jan en Hans

KERNWAPENPOLITIEK

Onlangs werd me gevraagd mijn inschatting te geven over de kernwapenpolitiek van de VS. Als doorgewinterd optimist blijf ik er het beste van hopen, maar ik moet wel erkennen dat de vooruitzichten somber zijn. Dat baseer ik vooral op het vermoeden dat er ondanks de grote veranderingen die we op het wereldtoneel zien optreden, in essentie niet veel gewijzigd is.

De VS heeft het moratorium verlengd en zal geen kernproeven houden tot eind september 1994. Rusland en Frankrijk hebben dat op hun beurt ook toegezegd. Engeland en China hebben, om verschillende redenen, geen toezegging gedaan. Engeland kan gewoon niet terecht op het Amerikaanse testgebied, maar zou eigenlijk liever doorgaan met kernproeven. China vindt dat het geen toezegging hoeft te doen en antwoordt dienovereenkomstig op de uitdaging van Clinton. En, of de motieven van de VS, Frankrijk en Rusland dezelfde zijn valt ook ernstig te betwijfelen. Trouwens de eigenlijke motieven zullen nauwelijks in de openbaarheid komen; we kunnen slechts gissen.

De situatie waarin Rusland verkeert maakt het waarschijnlijk dat het nemen van kernproeven en het ontwikkelen van kernwapens niet wordt voortgezet om economische redenen. De Sovjets hebben goed begrepen dat het meedoen aan de kernwapenwedloop hen economisch zwaar in de problemen heeft gebracht en mede het uiteenvallen in een Gemeenbest van Onafhankelijke Staten (GOS) heeft veroorzaakt. Voor geen van die staten is het haalbaar de enorme kosten van verdere kernwapenontwikkeling op te brengen. Of dat de enige reden is geweest van de diverse éézijdige moratoria die Gorbatsjov en Jeltsin hebben afgekondigd en verlengd is onbekend, maar het is zeker één van de redenen.

Frankrijk heeft er nooit een geheim van gemaakt dat gestreefd wordt naar een eigen kernwapenprogramma, onafhankelijk van de VS. Mede daarom kent Frankrijk een groot aantal uraniummijnen en kernreactoren en heeft het de opwerking tot plutonium in eigen hand. Daarnaast heeft Frankrijk de geheimhouding rond het kernwapenprogramma zeer streng doorgevoerd. In Frankrijk lijkt de beweging van tegenstanders minder omvangrijk (of succesvol) te zijn dan bijv in de VS. Inmiddels is genoegzaam bekend dat er in Frankrijk een strijd gaande is tussen top-militairen die met het kernwapenprogramma willen doorgaan en de president die, desnoods tegen de huidige nieuwe regering in, het moratorium heeft verlengd en bereid is te onderhandelen over een totale teststop.

In Engeland (GB) is de situatie weer anders. GB heeft indertijd gekozen om deel uit te maken van het kernwapenprogramma van de VS. GB wordt geholpen door de VS, kan over bepaalde know-how en technologie (maar niet alles) beschikken en mag op het Nevada testgebied ook proeven doen. Bekend is dat GB eigen kernwapens ontwikkelt en met het eigen programma NIET klaar is. Daartoe zouden nog minstens 3 á 4 kernproeven nodig zijn. Daaruit is de afkerigheid van GB tov de moratoria en een totale teststop te verklaren. Om GB mee te krijgen

zullen de VS extra aanbiedingen moeten doen. Een voorbeeld daarvan kan zijn het mogen gebruiken van computersimulaties, die de VS opzetten aan de hand van gegevens van hun grote aantal kernproeven tot nu toe. Met die simulaties wil men de ontwikkeling van nieuwe wapens voortzetten.

Uit de VS is heel wat bekend vooral door de hardnekkigheid waarmee vredesgroepen en anti-kernwapengroepen steeds op openheid van gegevens blijven aandringen. Zo weten we vrij nauwkeurig hoe Clinton persoonlijk denkt over deze zaken. Clinton heeft al tijdens zijn verkiezingscampagne laten weten dat hij m.b.t. kernproeven in de voetsporen van Carter en vooral Kennedy wilde treden. Carter begon zijn presidentschap met een poging de onderhandeling over een totaal teststopverdrag te starten. Onder Kennedy zijn wereldwijd de protesten tegen kernproeven begonnen. Kennedy is er niet in geslaagd een totaal verdrag te sluiten, maar zijn naam is wel verbonden met het gedeeltelijk teststopverdrag (PTBT) van 1963. Clinton zal er best gevoelig voor zijn om te proberen Kennedy's erfenis (PTBT) uit te breiden tot een totaal teststopverdrag (CTBT). De Clinton regering vragen stellen naar hun streven om tot een CTBT te komen, kan goed aansluiten bij dat verder werken aan Kennedy's erfenis.

Wat Clinton begin 1993 overnam van Bush was de wet van het oktober 1992 moratorium. Die stelde:

- a tot 1 juli 1993 waren kernproeven verboden;
- b aan het Congres moest worden gerapporteerd over de noodzaak tot verdere proeven;
- c daarna zou het Congres besluiten of nog max 16 verdere proeven mochten worden gedaan vóór eind september 1996;
- d na eind september 1996 diende een CTBT door onderhandeling te zijn verkregen.

Bush had lang geaarzeld om de wet te ondertekenen tot hij door de komende verkiezingen werd gedwongen. Na zijn verkiezing had Clinton de mogelijkheid diverse functionarissen op sleutelposities te vervangen, bijv. Clinton benoemde Hazel O'Leary tot minister van Energie, waaronder de kernproeven en de wapenlaboratoria vallen. Maar hij kon de militaire staf en de leiders van de wapenlaboratoria niet vervangen. Bush had 19 jan 1993, daags vóór zijn vertrek nog gemeld dat er zeker 16 proeven nodig waren, maar Clinton liet weten er niet achter te staan. Tijdens het voorjaar bleek dat de militaire staf en de leiders van de wapenlaboratoria het niet eens waren over de noodzaak tot proeven. De militairen wilden zeker zijn over de veiligheid en betrouwbaar-

heid van bestaande kernwapens; de leiders van de wapenlaboratoria wilden proeven nemen om nieuwe kernwapens (zgn. mini-nukes) te ontwikkelen. Nieuwe ontwikkeling was in de oktober 1992 wet eigenlijk al afgewezen als noodzaak tot proeven. Clinton stelt in zijn speech van 3 juli, dat de kernwapens veilig en betrouwbaar zijn en dat dus geen proeven meer nodig zijn. Dat wijst erop dat de leiders van de wapenlaboratoria niet aan hun trekken zijn gekomen.

De Clinton regering blijft natuurlijk onder druk staan van die leiders van wapenlaboratoria. Die hebben al laten weten dat ze om met de ontwikkeling van mini-nukes te kunnen doorgaan computersimulaties zullen gebruiken in plaats van echte kernproeven. Maar de Clinton regering blijft er ook zelf van uitgaan dat ze kernwapens als betrouwbare afschrikking nodig hebben. Dat kan betekenen dat een CTBT alleen onderhandelbaar is als het VS kernwapenarsenaal mag blijven bestaan. Ook naar het in 1995 te verlengen Non-Proliferatie verdrag (NPT) neemt de VS als standpunt in dat zij als kernwapenstaat (KWS) buiten controle blijft. Alleen de - toen en nu niet te vertrouwen - Derde Wereld landen moeten worden gecontroleerd als ze kernenergie willen gaan toepassen. Het lijkt van belang bij de Clinton regering te informeren naar de voortgaande ontwikkeling van nieuwe kernwapens via computersimulaties en het verband daarvan met hun CTBT en non-proliferatie beleid.

Om een CTBT te bereiken staan diverse wegen open. Door de VS is tot nu toe alleen de weg bewandeld van de CD (OntwapeningsConferentie) in Genève. In die CD werd (waarschijnlijk vanwege wederzijds wantrouwen) nooit enig succes geboekt en alleen maar gestoeid over de verificatie van een teststop. Een andere weg die openstaat is door met een aantal (en liefst alle 5) KWS in onderhandeling te treden. De VS schijnen voorstander van onderhandelingen tussen de KWS en gaan er zonder meer van uit dat een tussen de KWS gesloten verdrag door alle overige staten zal worden ondertekend. Maar bepaalde niet-gebonden staten zullen, indachtig de éénzijdigheid van het NPT, niet snel geneigd zijn een éénzijdig voorgesteld CTBT te aanvaarden.

Een voor de niet-gebonden landen veel gemakkelijker te aanvaarden weg is die via amendering van het PTBT van 1963. De in 1991 gestarte amenderingconferentie (AC-PTBT) van het PTBT is slechts verdaagd. Op 11 augustus 1993 is geprobeerd die AC-PTBT in 1993 te heropenen; dat is maar ten dele geslaagd, wel komt die AC-PTBT in het voorjaar van 1994 weer bijeen. Het blijkt dat de VS en GB (die in 1991 ook al dwars lagen) er weinig voor voelen om een CTBT te doen ontstaan door amen-

dering van het PTBT. Maar, tegenhouden kunnen ze de AC-PTBT niet. Het voordeel van de amendering is dat reeds heel veel landen het PTBT hebben ondertekend en dan automatisch ook het CTBT aanvaarden. Verder neemt het multi-laterale karakter van de tot CTBT geamendeerde PTBT de éénzijdigheid weg die een door de 5 KWS afgesloten CTBT zou hebben. Zo'n geamendeerde PTBT zou voor de KWS in dezelfde mate gelden als voor de niet-KWS. Weliswaar kent het PTBT geen verificatie-procedure, zodat een CTBT direct in effect zou treden zonder verificatie. Maar, het hete hangijzer van de verificatie bij de CTBT onderhandelingen van de 5 KWS kan dan ook geen vertraging meer opleveren. Bovendien is het niet ondenkbaar dat landen die het PTBT niet hebben ondertekend (bijv. Frankrijk, China of India) zo'n geamendeerd multilateraal PTBT wel willen ondertekenen. Het lijkt alesszins redelijk bij de Clinton regering te informeren naar de pro's en contra's van een tot CTBT geamendeerd PTBT en van een door onderhandeling tussen de 5 KWS afgesloten CTBT.

Het NPT moet in april 1995 worden verlengd, anders loopt het af. Het NPT kent als verdrag het grootste aantal deelnemende landen (150). Niet verlengen zou betekenen dat de kerntechnologie door ieder land kan worden gebruikt voor het maken van kernwapens. Maar, vooral de niet-gebonden landen (meestal Derde Wereld) zien in verlenging zonder meer een bevestiging van de bevoogding door de Westerse KWS. Immers die landen kunnen ongecontroleerd doorgaan met het ontwikkelen van kernwapens, terwijl andere - vooral de niet-gebonden - landen alleen civiele kernenergie mogen toepassen als ze hun installaties steeds laten controleren. Weliswaar hebben in art VI van het NPT de KWS, die het verdrag opstelden (de VS, GB en de toenmalige USSR), verklaard dat ze zullen streven naar een totale stop op kernproeven en een afschaffing van kernwapens, maar in de afgelopen 30 jaren is daarvan weinig terecht gekomen. Een zgn. onvoorwaardelijke verlenging zou op weerstand van de niet-gebonden landen moeten rekenen. Om de verlenging, liefst voor onbepaalde tijd, veilig te stellen zullen de Westerse KWS hun uitzonderingspositie moeten opgeven als de zelf ongecontroleerde ontwikkelaar en bezitter van kernwapens. Uit de 3 juli speech van Clinton, waarin wordt verwezen naar het non-proliferatie beleid van de VS, blijkt helaas dat de VS niet bereid zijn kernwapens op te geven. Integendeel de VS willen kernwapens handhaven als afschrikking tegenover bepaalde landen. Het lijkt van groot belang bij de Clinton regering te informeren naar de positie die ze al in 1993 en 1994 in de voorbereidingscommissies (PrepComm's) voor de verlengingsconferentie begin 1995 gaan innemen.

Hans Horeman

DE KEUZE VAN EEN TESTGEBIED

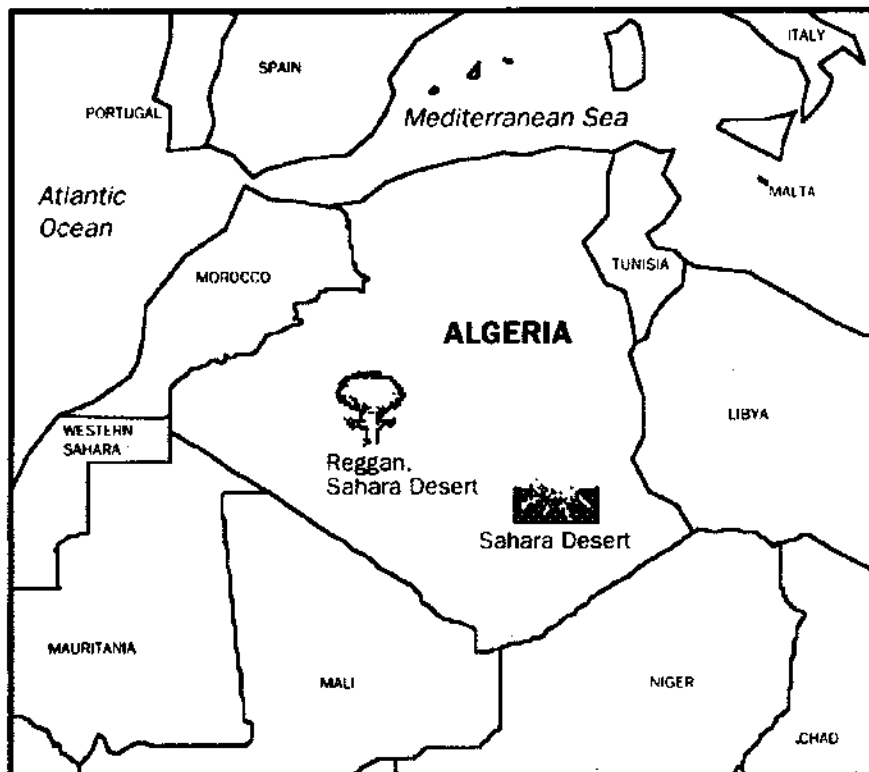
Nadat Australië aan het eind van de 50er jaren de Britten weigerde om nog langer Britse kernproeven op Australisch grondgebied uit te voeren moest Groot Brittannië een nieuw testgebied zoeken. Groot Brittannië had haast, een gedeeltelijk kernstopverdrag (het PTBT is van 1963) stond voor de deur. Luchtmachtmajoor Roland Duck beschreef eens, tijdens een interview met de BBC, hoe dit zoeken in zijn werk ging: "Toen we de opdracht kregen voor het vinden van een nieuwe testgebied, vonden we dat het het beste en eenvoudigste was om een enorme watervlakte te zoeken. De grootste watervlakte met het minste landoppervlak is de Stille Oceaan. We namen een kaart van de Stille Oceaan en met een vinger prikten we de uiteindelijke winnaar(s), Christmaseiland en Maldeneiland."

Christmaseiland ligt 300 meter boven de oceaanspiegel en heeft een schraal karakter waardoor er slechts zo'n 300 Micronesiërs woonden. Het cadeautje voor de andere winnaar, het onbewoonde Maldeneiland, was de eerst Britse atmosferische proef met een waterstofbom. Tussen 15 mei 1957 en 1958 werden door de Britten 9 waterstofbommen en 2 atoombommen getest. De eerste 3 waterstofbommen werden in de atmosfeer boven Maldeneiland getest. Overtuigd van de relatieve veiligheid werden de volgende 6 waterstofbommen getest boven Christmaseiland. De Britten gingen door met atmosferische kernproeven in de Stille Oceaan tot 1963. In ruil voor test-gegevens hebben de Britten de Verenigde Staten toegestaan om tussen april en juli 1962 24 atmosferische kernproeven uit te voeren boven Christmaseiland.

De bewoners werden tijdens de Britse proeven met de waterstofbommen tijdelijk met bootjes geëvacueerd. Bij de andere Britse kernproeven werd hen aangeraden: "de ogen te beschermen tegen de flits en deuren en ramen open te laten om de gevolgen van de schokgolf te verminderen". Tijdens de Amerikaanse kernproeven werd evacuatie onnodig geacht. Twee zware kernproeven zorgden er echter voor dat velen het eiland verlieten. Degenen die bleven waren getuige van vuur in de lucht. Drie maanden lang werd blikvoedsel uitgedeeld en werd hen geadviseerd geen kokosnoten en vis te gebruiken...

De bewoners van Christmaseiland zijn pas in 1964 geëvacueerd. De 'ontsmetting' van het eiland duurde tot 1967. Slechts enkele bewoners zijn teruggekeerd. Er is nooit een gezondheidsonderzoek gedaan; er is nooit compensatie betaald.

Dirk Jan

Inf. uit het JPPNW rapport 'Radioactive Hazards and Earth', 1991, ISBN 1-85649-020-3.

DE KOREAANSE KWESTIE

Iedereen kent nu wel het verhaal dat Noord-Korea verdacht wordt van aspiraties om een atoombom te maken of bezitten. Een recent rapport van de NATO (AK 254) over nucleaire proliferatie vermeldt dan ook het nodige over Noord-Korea. Over Zuid-Korea echter geen woord. De vraag rijst bij mij dan: hoe zit het toch met Zuid-Korea? Het gehele rapport vermeldt notabene alleen voor het 'Westen' gevaarlijke landen en vermeldt niets over het 'Westen' zelf en de door het 'Westen' als bevriend geziene landen.

Zuid-Korea

In 1971 legde de toenmalige president Park van Zuid-Korea de eerste steen voor de eerste kerncentrale van Zuid-Korea nabij de plaats Kori. In 1978 is deze centrale in bedrijf genomen. Op dit moment zijn er in Zuid-Korea 10 kerncentrales in bedrijf met een gezamenlijk vermogen van 6,3 GW (miljoen kW). Nog zeker 4 kerncentrales zijn in aanbouw en voor andere zijn al orders geplaatst met een totaal vermogen van 1,7 GW. Nucleaire energie zorgt voor 49% van de elektriciteitsvoorziening van Zuid-Korea. De kernreactoren voor deze kerncentrales komen voornamelijk uit de VS. Het zijn zgn hogedruk reactoren en 'licht' water-reactoren. Canada en Frankrijk zijn de overige leveranciers.

De nucleaire aspiraties van Zuid-Korea komen voor een deel voort uit gebrek aan fossiele brandstoffen voor energie-opwekking; Zuid-Korea heeft wel een uraniummijn, bij Ogcheon. Voor een ander deel zijn die aspiraties echter zeker militair georiënteerd. De VS hebben na de Koreaanse oorlog atoomwapens in Zuid-Korea gestationeerd. Rond 1974 had Jimmy Carter het voornemen om de VS troepen uit Zuid-Korea terug te trekken en ook de atoomwapens weg te halen. Dat wekte de woede van het Koreaanse militaire establishment, sindsdien gaan er in Zuid-Korea stemmen op om een eigen nucleaire macht op te bouwen, mede als tegenwicht tegen Noord-Korea en Japan. Zuid-Korea voelt zich, nog altijd, bedreigd door Japan.

Hoewel de Japanse grondwet offensieve oorlogsvoering verbiedt is dat volgens zeker drie voormalige premiers van Japan geen reden om geen atoomwapens te maken. O.a. de voormalige premier Nakasone heeft toegegeven dat er studies zijn geweest naar ontwikkeling van een Japans atoomwapen voor als de Amerikaanse 'beveiliging' er niet meer zou zijn.

Al in 1972 werd in Zuid-Korea een geheim atoomwapenprogramma opgestart. In 1972 werd onderhandeld over de plaatsing van een Franse opwerkingsfabriek. Toen in 1975 de (al bijna gesloten) overeenkomst in de publiciteit kwam moest Zuid-Korea, onder druk van de VS, hiervan afzien. Tegelijkertijd werden Frankrijk, België en Canada aangemaand hun betrokkenheid bij opwerking in

Zuid-Korea te beëindigen. Een opwerkingsfabriek is essentieel bij het verkrijgen van hoogwaardig (militair toepasbaar) plutonium; bij de opwerking wordt het plutonium uit opgebrande brandstofstaven van kerncentrales verwijderd en geconcentreerd. Daarna zijn er nog diverse pogingen in Zuid-Korea geweest om een opwerkingsfabriek te krijgen of om opwerkingscapaciteit te kopen.

Dat laatste is nog steeds gaande. Met Rusland wordt onderhandeld over capaciteit in de Krasnoyarsk(-26) opwerkingsfabriek. Bij deze onderhandelingen wordt gedacht aan vervoer van plutonium via de Trans-Siberië spoorlijn. Ook zijn er nog steeds onderhandelingen gaande met British Nuclear Fuels Limited (BNFL), de eigenaars van Sellafield in Engeland en -naast de Franse firma in LaHague- de enige Westerse 'commerciële' opwerkingsfabriek. BNFL heeft sinds 1991 een kantoor in Seoul met als doel een aantal diensten aan te bieden aan KEPCO (Zuid-Koreaanse SEP). Volgens aantekeningen uit het dagboek van het vermoorde parlementslid (en voormalig regeringsvoorlichter) Sunu Ryun zou de eerste Zuid-Koreaanse atoombom in 1981 het daglicht hebben kunnen zien. Uiteindelijk is het atoomwapenprogramma pas onder het bewind van president Chun Doo-hwan, opvolger van Park, stopgezet.

Op dit moment heeft Zuid-Korea al de beschikking over 10 ton niet opgewerkt nucleair afval uit kerncentrales, goed voor zo'n 1,3 ton plutonium. Tegen het jaar 2000 is deze hoeveelheid meer dan verdubbeld en afhankelijk van de kennis die men heeft, goed voor 86 tot 450 atoombommen.

Tekenend voor de positie van Zuid-Korea is dat het land nog steeds voorkomt op de lijst van 'gevoelige landen' van het Amerikaanse Department of Trade and Industry (DTI) met als reden onder andere proliferatie, waaronder een gebrek aan controle. Zowel ondertekening van het Non-Proliferatie verdrag (NPT) als toetreding tot het MTCR (register ter controle van raket technologie) zijn voorwaarde om van die lijst af te komen. Zuid-Korea is niet tot het MTCR toegetreden; het moet zeker in staat worden geacht om raketten te ontwikkelen.

Bij de veiligheid van de kerncentrales zijn diverse vraagtekens te plaatsen. Tussen 1978 en 1985

zijn 122 grotere en kleinere ongevallen geregistreerd. Verschillende ongevallen met radioactieve besmetting en dodelijke ongelukken zijn geregistreerd bij de oudere 3 kerncentrales en in 1984 vond een bijna meltdown plaats in één van de reactoren van de Wolsong kerncentrale. In 1989 werd de uitbreiding aan de Yeong-gwang centrale aan ABB Combustion Engineering Nuclear Power (CE) toegewezen. CE, een Amerikaans bedrijf, heeft geen certificaat van het NRC (Nuclear Regulatory Commission). De reactoren hebben diverse gebreken. Vermoedelijk hebben steekpenningen hier een rol gespeeld, gegeven het feit dat Westinghouse gepasseerd werd met een bod van 160 miljoen dollar tegenover CE's bod van 269 miljoen dollar.

Verder wordt nucleair afval illegaal gedumpt, in Changan, nabij Kori. Deze dumping heeft er mede toe geleid dat er een stevige anti-nucleaire beweging is ontstaan, die met harde middelen door de overheid wordt bestreden. Na ontdekking van het afval rond Kori werd dit afval -als protest- met 30 tractoren teruggebracht naar Kori en werden snelwegen geblokkeerd. KEPCO werd veroordeeld voor het dumpen (met een kleine straf) en ging gewoon door met dumpen. Demonstraties in Seoul werden uit elkaar gestagen op de bekende Zuid-Koreaanse wijze.

Noord-Korea

Van Noord-Korea is bekend dat het zo'n 60 MW (0,06 GW) nucleair vermogen heeft opgesteld in kerncentrales. Tegen het jaar 2000 zou dit 0,3 GW kunnen zijn; dat is goed voor 70 kg plutonium per jaar. Noord-Korea heeft waarschijnlijk een opwerkingsfabriek, nabij Yongbyon, die nagenoeg operationeel is. Volgens de CIA zou dit complex nu rond de 7 kg plutonium per jaar kunnen produceren. Waarschijnlijk heeft Noord-Korea al genoeg plutonium voor meer dan één atoomwapen. Noord-Korea is ondertekenaar van het NPT, maar (ook) niet toegetreten tot het MTCR. Dit jaar heeft het land een raket getest (Nodong-1) met een dracht van 1000 km, goed voor het dragen van atoomwapens,

biologische en/of chemische massavernietigingswapens (ABC-wapens).

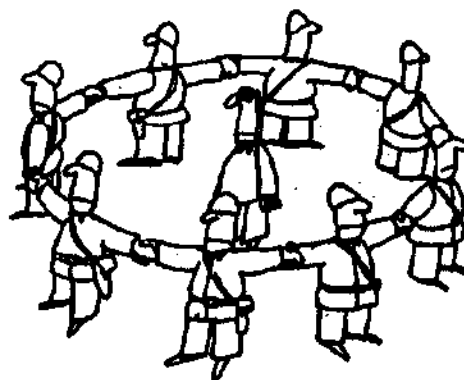
Het rumoer rond Noord-Korea en het zich terugtrekken uit het NPT heeft o.a. te maken met de Noord-Koreaanse weigering de opwerkingsfabriek door het IAEA (International Atomic Energy Agency te WENEN) te laten inspecteren. In wezen is dit conflict een direct gevolg van de regelingen die het IAEA hanteert. Ieder land geeft op welke nucleaire installaties (bijv. kerncentrales) door het IAEA mogen worden geïnspecteerd. Dat houdt in dat er ook installaties niet aangemeld (hoeven te) worden, die dan ook niet door het IAEA kunnen worden geïnspecteerd. Noord-Korea had netjes een aantal installaties aangemeld, echter niet de opwerkingsfabriek.

Over de veiligheid van de Noord-Koreaanse nucleaire industrie is nagenoeg niets bekend. Ook is niets bekend van eventuele oppositie onder de bevolking tegen nucleaire installaties (behalve natuurlijk van de Westerse landen.....).

Proliferatie

Hoewel er veel rumoer is rond Noord-Korea, gaat ook Zuid-Korea gestaag verder. Beide landen moeten, gezien hun wederzijds wantrouwen en kennis-niveau, in staat worden geacht atoomwapens te kunnen produceren. De kennis en veel van de componenten komen gewoon van belangrijke nucleaire landen (de VS, Frankrijk, België, Groot-Brittannië, Rusland en China), die maar al te graag handel drijven. Daarnaast speelt ook nog een rol de mogelijke dreiging van een Japanse atoommacht. Een scheiding tussen civiele en militaire toepassing van het atoom-gebeuren is er nagenoeg niet. Voor een grotere veiligheid in dit gebied van de wereld (Korea en Japan) is het van belang om alle nucleaire aspiraties (civiele en militaire) opzij te zetten, misschien wel zonder hulp van de 'grote' kernmachten.

Dirk Jan Dullemond

KERNPROEVEN IN ALGERIJE

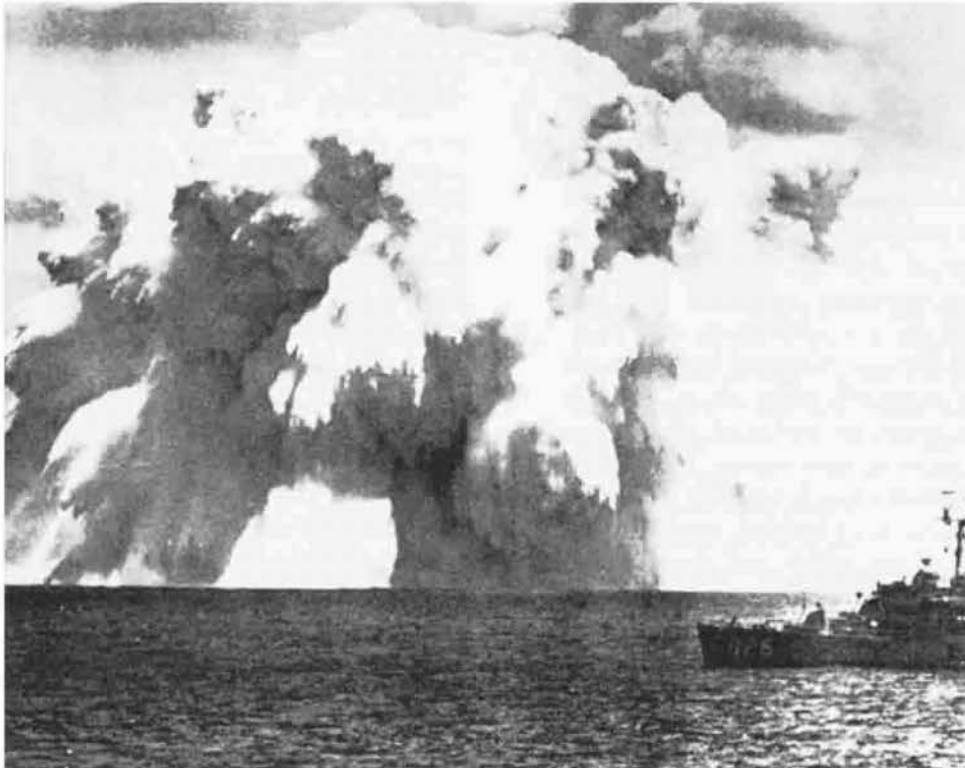
Op 13 februari 1960, hielden de Fransen in Algerije hun eerste proef met een atoomwapen (kernproef) op de hoogvlakte Moudja in het gebied van Reggane. Aan de vooravond van deze kernproef hebben Franse officieren nog in ijstempo de lokale bevolking opgedragen om uit hun huizen te komen en om ramen en deuren open te houden op de bewuste dag. Natuurlijk vergaten ze niet te vertellen dat de test volstrekt ongevaarlijk zou zijn. Een groot deel van de mensen volgde de bevelen niet op uit protest. Veel van de gevolgen ervan werden naar buiten gebracht door het FLN, de toenmalige Algerijnse bevrijdingsbeweging.

Geholpen heeft het niet. Ramen werden ingeblazen, in de muren ontstonden scheuren. Volgens lokale mensen werden bij deze eerste proef 150 Algerijnse gevangenen blootgesteld aan de directe gevolgen van de kernexplosie. Deze gevangenen zouden vlak voor de kernproef in het kamp "Bidon Cinq", een soort Frans equivalent van Auschwitz, zijn afgeleverd, terwijl juist alle andere gevangenen waren geëvacueerd. Op de dag zelf zouden verschillende van deze gevangenen tot op 2 kilometer van de explosie zijn geposteed.

Nog 3 andere bovengrondse kernproeven volgden op de hoogvlakte. De eerste drie kernproeven kregen, nog al chauvinistisch, als naam de kleuren van de Franse vlag (bleu, blanc, rouge). De 4e kernproef moest voortijdig worden gehouden als gevolg van een revolte in Algerije, geleid door de Franse generaal Maurice Challe. Die 4e proef wordt algemeen gezien als een mislukking en een poging om splijtbaar materiaal uithanden van de rebellen te houden.

Na heftige protesten van de buurstaten van Algerije werden de kernproeven verder ondergronds gehouden. Deze proeven werden voornamelijk gehouden bij het massief van Ahaggar. Nadat in 1962 Algerije onafhankelijk werd, werd het Frankrijk wel toegestaan verder te testen in Algerije. Pas na 1966 heeft Frankrijk de kernproeven voortgezet in de Stille Oceaan op de atollen Moruroa en Fangataufa.

Over de gevolgen van de kernproeven in Algerije is nagenoeg niets bekend. De Franse regering bewaart er het zwijgen toe evenals de Algerijnse regering, die min of meer afhankelijk is van de Fransen door het geld dat in Frankrijk werkende Algerijnse "gastarbeiders" naar Algerije laten stromen. Feit is dat in het gebied van Reggane veel misgeboorten waren in de tijd van de kernproeven, dat kinderen aan onbekende ziekten overleden en dat de oogst volledig was vernield. Heden ten dage komen er veel vormen van kanker voor, voordien niet.

Dirk Jan

UNDERWATER NUCLEAR BLAST IN UNITED STATES' OPERATION DOMINIC, CHRISTMAS ISLAND, MAY 11, 1962. The destroyer USS Agerholm is in the foreground. Photo: U.S. Navy, by D.D. Mann

Info uit IPPNW rapport 'Radioactive Wreath and Earth', 1991, ISBN nummer 1-85649-020-3

STANDPUNT REGERING NEDERLAND

Dat we in het tijdperk Luns, en later in de periode vd Broek, werden geleid door atlantici, bewindslieden die door dik en dun in het atlantisch bondgenootschap (NATO) het door de VS gedomineerde standpunt volgden, mag voldoende bekend zijn. Met het aantreden van minister Kooijmans, een voormalig hoogleraar internationaal recht en deskundige op het gebied van mensenrechten zouden we wel eens een wat andere koers mogen verwachten. Intussen zijn we geruime tijd verder en kunnen we die verwachting toetsen.

Om te beginnen komt Kooijmans in zijn optreden veel prettiger over, meer open en direkt. Een hele verbetering tov vd Broek en Luns. Helaas zegt dat nog niets over de inhoud van zijn standpunten en dat is waar we het uiteindelijk van moeten hebben. Er zijn ruwweg drie onderwerpen waarover we de standpunten van de Nederlandse overheid, zeg maar Kooijmans als minister van Buitenlandse Zaken, graag zouden willen kennen. Dat zijn het bereiken van een CTBT, het verlengen van het NPT in 1995, het WCP dwz het verzoek om een uitspraak van het IJH. Over één en ander hebben we als NKC brieven geschreven en antwoord gekregen. Verder vonden we nog enkele andere bronnen van informatie.

Over het CTBT weten we het officiële standpunt: dat Nederland (NL) er naar streeft dat zo spoedig mogelijk een goed verdrag voor een CTB (comprehensive test ban, algeheel verbod van kernproeven) wordt afgesloten. Maar, daarbij wordt er onuitgesproken van uitgegaan dat het verdrag alleen 'goed' heet als het door multilateraal onderhandelen tussen met name de 5 kernwapenstaten (KWS: de VS, GB, Rusland, Frankrijk en China) tot stand komt en als het bovendien wereldwijd verifieerbaar is. Dat lijken simpele en terecht gestelde eisen, maar als je er nader naar kijkt zijn het ook belemmeringen. Immers de laatste 30 jaren, zolang als het PTBT (gedeeltelijk verbod op kernproeven) bestaat, wordt er al onderhandeld over een CTB. De laatste 15 jaren was er absoluut geen vooruitgang omdat men een zo stringente verificatie eiste dat sommige landen dat als een inbreuk op hun onafhankelijkheid beschouwden. Niemand kan bewijzen dat dat met opzet gebeurde, maar als je eigenlijk geen verdrag wilde kwam het wel goed uit. Anders gezegd: door van extreem wantrouwen uit te gaan kon (en kun) je vermijden wat je eigenlijk niet wilde (of wilt). En dat vooral het Oostblok gewantwoord diende te worden is ons altijd met de paplepel ingegeven. Dat NL een eigen, onafhankelijk standpunt innam blijkt helaas nergens. Dat het Westen te goeder trouw is geweest, en momenteel is, valt sterk te betwijfelen, zeker als we denken aan de Reagan-Bush periode en het gebrek aan democratische controle met betrekking tot het NATO-bondgenootschap.

Een alternatieve weg om een CTB te bereiken

loopt via amendering van het PTBT. Immers het PTBT kan met gewone meerderheid van stemmen worden omgebouwd tot een complete uitbanning van alle kernproeven. In 1991 werd dat door de zgn niet-gebonden landen (NGL) geprobeerd. Vanwege voortdurende tegenwerking van de VS en GB (Frankrijk is geen lid van het PTBT en nam niet deel) werd die poging uitgesteld. Het standpunt van NL was toen, en is nog steeds tegen die amendering. Ook al is het waar dat een tot CTBT geamendeerd PTBT niet voldoende zekerstelt omtrent de verificatie, dan nog is tegenstemmen onjuist. Het zou vooral de NGL en de Derde Wereld helpen als die amendering er eerst kwam, om zonodig daarna de verificatie te regelen. Immers dan maakt het de hele wereld duidelijk dat het de Westerse KWS ernst is tot een totale stop op kernproeven te komen. Ook zou het aan landen die geen deel uitmaken van het PTBT (zoals de KWS: Frankrijk en China), noch van het NPT (non-proliferatie verdrag: zoals Israël, India, Pakistan) duidelijk worden dat ze niet langer afzijdig kunnen blijven bij dergelijke verdragen tegen de kernbewapening. NL zou daarom moeten beginnen met steun te bieden aan de poging tot amendering van het PTBT, zeker nu vanuit die amenderingconferentie is aangekondigd parallel te willen werken met het onderhandelingswerk in Genève.

Bij de verlenging van het NPT is NL sterk betrokken. Die verlenging is in april 1995 aan de orde en wordt in de komende jaren voorbereid. Zo was tijdens de 1e PrepComm (voorbereidingscommissie) de Nederlandse vertegenwoordiger (Hoekema) voorzitter namens het Westen. Bij navraag bleek dat het standpunt van NL is dat gestreefd wordt naar onvoorwaardelijke verlenging voor onbepaalde duur. Met de onbepaalde duur heeft niemand moeite maar de moeilijkheid schuilt in de toevoeging 'onvoorwaardelijk'. Het NPT is nl sterk discriminatoir en een groot aantal Derde Wereld landen (DWL) zowel als niet-gebonden landen (NGL) hebben er moeite mee dat 5 KWS menen dat zij wel nucleaire wapens mogen bezitten en andere landen niet. Die DWL en NGL zullen pogen om het NPT zo om te buigen of aan te scherpen dat ook KWS zich aan controle door het IAEA (Intern Atomic Energy Agency) onderwerpen, zich binden aan een uitspraak dat ze nooit als eerste kernwapens zullen gebruiken en zich verplichten om hun kernwapens op termijn geheel op te geven. Alleen als een

dergelijke verbetering van het NPT wordt bereikt zal tot een onbepaalde verlenging kunnen worden besloten.

Ook hier lijkt het gewenst dat NL zich opstelt aan de kant van de DWL en NGL. Ondanks de moratoria die nu gelden is het duidelijk dat landen als de VS, GB en Frankrijk openlijk erkennen dat het hen erom te doen is om als KWS te blijven opereren op het wereldtoneel. Sterker nog ze zijn alle drie van plan om voort te gaan met het ontwikkelen van nieuwe kernwapens, zo nodig door gebruik te maken van simulaties, als werkelijke kernproeven zijn uitgesloten. Anders gezegd: wat we verticale proliferatie noemen (verbreding in kwantitatieve of kwalitatieve zin) mag doorgaan, maar de horizontale verspreiding (uitbreiding naar meer landen) moet echt stoppen. Tijdens de 1e PrepComm kwam de aap al een beetje uit de mouw toen het ging om de procedure voor de besluitvorming. NGL en DWL wilden de besluitvorming via gewone stemming laten verlopen. De 3 KWS stelden voor om met consensus te besluiten. Hoewel dat mooi klinkt vreesden de DWL en NGL dat het een poging is van de 3 KWS om een mogelijkheid tot veto te krijgen. Zolang NL meent als NATO-bondgenoot deze 3 KWS te moeten steunen zijn we niet echt bezig met non-proliferatie en dat zou jammer zijn.

Over het WCP (World Court Project) kunnen we kort zijn. In mei werd het verzoek, om aan het IHJ (Internationaal Hof van Justitie, Den Haag) te vragen een uitspraak te doen over de legaliteit van kernwapens, overgenomen in de vergadering van de WHO (World Health Organisation). Er waren 73 landen die voor stemden, maar NL stemde tegen. Momenteel wordt een soortgelijk verzoek besproken in de Algemene Vergadering van de VN (AVVN). Ook daar zullen het voornamelijk DWL en NGL zijn die zullen voorstemmen. Zeker is weer dat de Westerse KWS als de VS, GB en Frankrijk tegen zijn en zullen proberen om druk uit te oefenen om het verzoek in de AVVN niet aangenomen te krijgen. Kennelijk zijn de 3 KWS erg bang dat het IHJ zal oordelen dat zowel gebruik van, als dreigen met kernwapens niet in overeenstemming is met het internationaal recht.

Het standpunt van NL is duidelijk en bleek al tijdens een gesprek dat artsen en juristen, die het WCP ondersteunen, in april hadden met Kooijmans. Er zijn diverse argumenten. Eerstens is het de persoonlijke mening van Kooijmans dat kernwapens niet onder alle omstandigheden in strijd zijn met het internationaal recht. Voorts zijn er -ook in brieven weergegeven- argumenten als: het WHO zou niet bevoegd zijn zo'n verzoek te doen; de kwestie hoort eigenlijk in de Veiligheidsraad thuis; heel veel

landen zullen zich van zo'n uitspraak toch niets aantrekken; we lopen zelfs het risico dat het IHJ kernwapens legaal verklaart. Dat dit een opsomming is van oneigenlijke en onjuiste argumenten zal de lezer wel duidelijk zijn. De werkelijkheid is vast weer dat we als NATO-bondgenoot niet durven af te wijken van het door de VS gedomineerde standpunt. De vieze bijsmaak die ik nog heb van een soortgelijke situatie in 1979, toen ons de kruisraketten moesten worden verkocht, komt weer helemaal bij me boven. Het verschil is echter dat toen in het parlement protest klonk, terwijl nu het parlement in alle toonaarden zwijgt.

De in de aanhef uitgesproken verwachting dat er iets is veranderd komt dus niet uit. NL volgt nog slaafs de NATO. Van controle of bijsturing door het parlement is geen sprake, want ook dat loopt achter de feiten aan. Dat in verband met het einde van de koude oorlog de houding zou zijn gewijzigd, vergeet het maar. Wat moet ik daaruit nou leren.

Allereerst dit: we hebben in NL geen recht van spreken meer, want wat ooit 'hollanditis' heette komt allang niet meer voor.

Verder dit: we zeggen blij te zijn dat de koude oorlog voorbij is, maar weigeren de konsekwentie daarvan te trekken, nl dat dus het NATO-bondgenootschap moet worden ontbonden.

Tenslotte dit: we menen dat het communisme is verslagen met de militaire macht van het Westen, maar we vergeten dat het een economische wedloop betrof, waarbij het Oostblok net iets eerder tegen het failliet aanliep dan het Westen en de werkelijke verliezers te vinden zijn in de Derde Wereld.

Moeten we dat aan de NL regering verwijten? Dat zou niet fair zijn. Het zou uitgaan van dezelfde houding van wantrouwen die in de (inter)nationale politiek leidt tot al die toestanden die we betreuren. We moeten er van uitgaan dat politici met de beste bedoelingen bezig zijn. Maar, net als ikzelf, ontkomen politici haast niet aan wantrouwen tegenover de ander, de opponent, de tegenpartij. Bovendien, ook weer net als voor mezelf, is het voor politici vreselijk moeilijk om achteraf toe te geven dat ze van meet af aan verkeerd bezig waren. En omdat wantrouwen niet altijd de beste raadgever is ben je dan gauw verkeerd bezig. Hoe komen we ertoe te erkennen dat de allereerste resolutie die in de VN werd aangenomen en die aandrang op een totale uitbanning van kernwapens door ons ten onrechte niet is uitgevoerd? Het zou ons sieren!

En .... het is nooit te laat om ten goede te keren!

Hans Horeman

DRUP, DRUP, DRUP

In Bulletin of Atomic Scientists (oct '93) vonden we het onderstaande korte bericht dat we graag vertalen.

Het doel van de experimentele kernreactor in Cadarache, NO van Marseille, is om onderzoek te doen naar het verbeteren van de veiligheid van reactoren. Midden juli moest het Franse directoraat Veiligheid Kerninstallaties met schaamte rapporteren dat er een 'niveau 2' ongeluk had plaatsgevonden.

Volgens de New Scientist (juli '93) begon het probleem toen iemand in het weekend de waterkraan open liet staan boven een wasbak in het laboratorium. Omdat die wasbak vaak werd gebruikt om dingen schoon te maken die met gevaarlijke stoffen, speciaal zuren, waren besmet, liep de afvoer uit in een speciale opvangtank. Ongelukkigerwijs faalde het signaal dat moest aangeven dat de tank vol was.

De opvangtank stroomde daarom over in een tweede tank, die afvalwater bevatte dat licht radioactief was besmet. Toen daarop die tweede tank vol was faalde ook daarbij het veiligheidssignaal.

De tweede tank -met zeker duizend liter besmet water- begon over te stromen op de vloer van het laboratorium. Vloeistoffen die op de vloer van het lab worden gemorst, horen te worden afgevoerd in andere tank die bedrijfsafval verzamelt. Maar, de afvoer in de vloer was bij vergissing aangesloten op een tank die buiten stond opgesteld voor het verzamelen van regenwater. Gelukkig werd de kraan tenslotte dichtgedraaid voordat die tank kon overstromen in een nog grotere tank waarin het water van het koelsysteem van de reactor wordt bewaard en die in een nabij gelegen rivier wordt gelegegd.

De Franse autoriteiten beloofden met meer zorg en voorzichtigheid te werk te zullen gaan. Dat is blijkbaar erg nodig; vier dagen later liet een ander weer een waterkraan openstaan. En wat lezen we op 16 november?

Kernafval volgens ministerieel dossier geen probleem
**'Meer kerncentrales
 zonder gevaar mogelijk'**

Ja, ja, zou minister Andriessen het bovenstaande bericht hebben meegewogen? Ik betwijfel het!

Hans Floerman

Gebruik onderstaande bon voor een abonnement op KERNINFO.
 Stel het niet uit, doe het nu!

Naam:

Adres:

Postcode en Plaats:

wil een abonnement op KERNINFO en zal daartoe jaarlijks f 20,- overmaken op girorekening 591 24 20, tnv VRIENDEN VAN EPP'92 te Eindhoven, o/v abo KERNINFO.

Insturen aan: EPP'92,
 A Sniederslaan 14
 5615 GE EINDHOVEN

handtekening

WORLD COURT PROJECT: Resolution in General Assembly
Withdrawn
by John M. Miller

The drive to obtain a World Court ruling on the legality of the use and threat of use of nuclear weapons has stalled. After intense pressure from the U.S. (and France and Great Britain) the Non-Aligned Movement (NAM) agreed to withdraw the resolution from consideration by the First Committee of the General Assembly. In withdrawing the resolution, NAM reserved the right to reintroduce it later.

The resolution (A/C.1/48/L.25) called for an advisory opinion from the World Court. A narrower request from the World Health Assembly for an advisory opinion on the use of nuclear weapons has gone to the court. The U.S. said that it would oppose the standing of the Assembly to bring what it calls a political question to the Court. Under the Court's rules specialized agencies of the UN can bring questions within their area of competence. The World Health Assembly declared use of nuclear weapons a health issue.

Nugroho Winumurti of Indonesia -- sponsor of the resolution on behalf of NAM -- in withdrawing the resolution said on November 19, 1993, that "the question of threat or use of nuclear weapons has long been a preeminent concern of the international community... The advent of nuclear weapons has added a new and frightening dimension to the potentialities for world catastrophe. Their possession constitutes an unprecedented threat to human society and civilization... Despite these self-evident and principal concerns, the major powers have shown callous disregard for the global calamitous consequences that would surely ensue the use of nuclear weapons."

The "use of nuclear weapons goes beyond the concerns of individual nations because the consequences of their use could not remain limited or contained within predetermined geographic boundaries." And "although the political, military and ethical aspects of nuclear weapons have been thoroughly discussed by member states on numerous occasions in the past, it is their legal implications that have yet to be fully addressed and clarified."

Saying that progress made in US/Russian negotiations and in multilateral fora like the Conference on Disarmament "have significantly heightened our expectations to achieve the goal of the complete elimination of nuclear armaments."

"In order to preserve the momentum and progress generated by these initiatives which in our view are essential for the efforts aimed at the elimination of nuclear weapons, and in the spirit of cooperation and compromise, the Non-Aligned countries have decided not to press the draft resolution..."

On behalf of NAM, Amb. Nugroho Winumurti said that they would continue to monitor developments toward nuclear disarmament, "in particular the endeavor to expedite the conclusion of the CTBT [Comprehensive Test Ban Treaty]." They "reserve their rights to raise this issue at any time they deem necessary and appropriate."

Contact: Lawyers' Committee on Nuclear Policy, 666
Broadway #625, New York, NY 10012; ph: 212-674-7790

Stop press
Dit schokkend bericht kwam
vandaag binnen.
Lees en huiver! Hans

RALLY

**FOR A
NUCLEAR FREE
WORLD**
**Saturday October 9th
Westminster Central Hall**

